

Broj: 01-104/17

Podgorica, 10.03.2017. godine

KM/KM

U skladu sa odredbom člana 41 Zakona o Zaštitniku/ci Ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 42/2011 i 32/2014) i člana 41 Pravila o radu Zaštitnika/ce Ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG" br. 53/14), nakon sprovedenog postupka po pritužbi X.X. iz Podgorice, Zaštitnik daje sljedeće

MIŠLJENJE

I UVOD

Zaštitniku ljudskih prava i sloboda pritužbu je podnijela X.X. iz Podgorice, kojom je ukazala na posljedice nasilja u porodici učinjenog od strane zaove, X.Y. U postupku pred Zaštitnikom X.X. je zatražila zaštitu od ponovljenog nasilja navodno učinjenog po okončanju postupka po krivičnoj prijavi, u kom postupku je na osimnjičenu primijenjen institut odloženog gonjenja.

II ISPITNI POSTUPAK

2.1. U pritužbi, X.X., između ostalog, navodi:

- Da je, dana 16.03.2014. godine, X.Y. izvršila nasilje nad njom, upotrebljujući fizičku silu i nanoseći joj vidljive fizičke povrede;
- Da je povodom istog podnijela prijavu policiji, te da joj je osnovni državni tužilac prilikom saslušanja saopštio da će X.Y. biti izrečena *zaštitna mjera zabrana približavanja*;
- Da je i nakon okončanja postupka po prijavi X.Y. dolazila u njen porodični dom, ponavljajući nasilje kroz fizičko i psihičko zlostavljanje, u prisustvu djece;
- Da je 18. maja 2016. godine napustila porodični dom i sa još nerođenim djetetom iznajmila privatni smještaj, dok drugo dvoje mal. djece žive kod bivšeg supruga, zbog čega je pokrenula postupak oduzimanja starateljstva;
- Da se nalazi u teškoj materijalnoj situaciji, plaća privatni smještaj i nema stalno primanje.

2.2. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda sproveo je ispitni postupak u cilju utvrđivanja pravno relevantnih činjenica i okolnosti, pa je u toku postupka, saglasno odredbama člana 35

Zakona, aktom br. 01-104/17 od 06.02.2017. godine, zatraženo izjašnjenje na navode iz pritužbe od Centra za socijalni rad Podgorica. Istim aktom zatraženo je i dostavljanje izvještaja o preduzetim mjerama i radnjama u cilju zaštite od nasilja X.X. i njene djece kao svjedoka nasilja, a naročito u odnosu na mjere podrške i pomoći po eventualno dostavljenom rješenju o izrečenoj zaštitnoj mjeri, koje rješenje je organ za prekršaje dužan dostaviti nadležnom centru za socijalni rad.

Izjašnjenjem br. 0103-4937/2 od 08.02.2017. godine, Centar za socijalni rad Podgorica, između ostalog, navodi:

- Da se X.X. nalazi na evidenciji Službe za djecu i mlade od 21.03.2014. godine u postupku porodično-pravne zaštite maloljetne djece kao i zaštite imenovane kao majke djece;
- Da je X.X. od navedenog datuma, shodno Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici, pružana materijalna i nematerijalna pomoć, savjetodavna podrška, te da joj je omogućeno pravo na materijalno obezbjeđenje porodice, jednokratne pomoći kao i trenutne novčane pomoći;
- Da je uspostavljena saradnja sa NVO koje pružaju podršku X.X., i to sa: NVO „Zinak“ za podršku samohranim roditeljima, NVO „Sigurna ženska kuća“ gdje je imenovana u jednom periodu bila smještena i NVO „Porodični centar“, kao i da joj je omogućena svakodnevna podrška kroz projekat „Porodični saradnik“, koje aktivnosti su obavljene u sklopu plana zaštite odnosno plana usluge za porodicu;
- Da plan pomoći žrtvi posebno sadrži mjere koje je potrebno preduzeti u skladu sa zakonom kojim se uređuje socijalna i dječja zaštita, a da socijalna zaštita žrtve obuhvata materijalnu i nematerijalnu pomoć, smještaj i usluge socijalnog rada;
- Da je uspostavljena saradnja sa obrazovnim ustanovama koje djeca pohađaju, te da je Osnovnom sudu dostavljen nalaz i mišljenje u postupku povjeravanja maloljetne djece;
- Da su obavljeni brojni savjetodavni razgovori sa maloljetnom djecom u cilju podrške, kao i sa roditeljima djece u cilju bolje komunikacije;
- Da, prema saznanjima Centra, X.X. nema kontakt sa zaovom, X.Y., što je i sama verbalizovala prilikom posljednjeg sastanka sa voditeljicom slučaja, koji je održan 31.01.2017. godine, te da zaova i bivši suprug X.X. ne žive u istoj kući već u neposrednoj blizini;
- *Da Službi za djecu i mlade nijesu dostavljene prijave od strane Uprave policije, niti rješenje podružnog organa za prekršaje o izricanju zaštitnih mjera, jer se radi o nasilju među punoljetnim licima;*
- Da područni organ za prekršaje dostavlja rješenje o izrečenoj zaštitnoj mjeri organu starateljstva, radi savjetodavnog rada sa porodicom, pružanja podrške, materijalne i nematerijalne pomoći koja je u konkretnom slučaju pružana kontinuirano, i sa kojom podrškom i pomoći će se nastaviti sve dok organ starateljstva i stranka ocijene da za istim postoji potreba.

2.3. Imajući u vidu navode podnositeljke da je povodom prijave za nasilje osumnjičenoj izrečena zaštitna mjera zabrana približavanja, to je Zaštitnik, u cilju provjere ovih navoda,

aktom br. 01-104/17 od 07.02.2017. godine, zatražio izjašnjenje od Suda za prekršaje u Podgorici, a u vezi sa eventualno izrečenom zaštitnom mjerom.

Izjašnjenjem Su.V.br. 509/17 od 13.02.2017. godine, Sud za prekršaje u Podgorici nas u bitnom obavještava da protiv X.Y. tokom 2014. godine pred Područnim organom za prekršaje u Podgorici nije vođen prekršajni postupak po prijavi X.X. zbog prekršaja iz oblasti Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, već da je predmet po saznanju suda formiran kod Osnovnog državnog tužilaštva.

2.4. Aktom br. 01-104/17 od 06.02.2017. godine, zatraženo je izjašnjenje na navode iz pritužbe od Uprave policije - Centra bezbjednosti Podgorica, a u vezi sa eventualno izrečenom zaštitnom mjerom zabrana približavanja odnosno *mjerama i radnjama preduzetim radi izvršenja izrečene mjere i zaštite od ponovljenog nasilja*.

Izjašnjenjem br. 01-240/17-2787/2 od 10.02.2017. godine, Uprava policije nas, između ostalog, obavještava:

- Da je, dana 16.03.2014. godine u službenim prostorijama Centra bezbjednosti u Podgorici pristupila X.X. i podnijela pismenu prijavu protiv zaove, X.Y.;

- Da je u prijavi navela da je, dana 16.03.2014. godine, oko 12,30 časova u porodičnoj kući u ulici xxxxxx, napala zaova, X.Y., na način što je uzela drvenu motku i istom je izudarala u predjelu glave i tijela, od čega je zadobila povrede, uz koju prijavu je dostavila ljekarski izvještaj o zadobijenim povredama;

- Da je o događaju obaviješten osnovni državni tužilac u Podgorici, Y.Y., koji je naložio da se protiv X.Y. podnese krivična prijava u skraćenom postupku;

- Da je X.Y. lišena slobode istog dana i uz krivičnu prijavu privedena kod tužioca na saslušanje, zbog počinjenog krivičnog djela nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici iz čl. 220 Krivičnog zakonika Crne Gore;

- Da Centar bezbjednosti u Podgorici nema podatak da je u vezi navedenog događaja X.Y. izrečena zaštitna mjera zabrana približavanja, već da je od strane ODT, dopisom br. Kt 299/14 od 28.10.2014. godine, Centar obaviješten da je odbačena krivična prijava podnijeta protiv X.Y. zbog krivičnog djela nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici, a ovo iz razloga što je osumnjičena u postupku primjene instituta odloženog gonjenja, na ime humanitarne pomoći, JU "ZYZYZ", uplatila novac u iznosu od 400,00 €.

Uz izjašnjenje, Uprava policije je dostavila sljedeće akte:

- Prijavu X.X. od 16.03.2014. godine;
- Zapisnik o prikupljenom obavještenju od građanke X.Y.;
- Izvještaj ljekara na ime X.X.;
- Službenu zabilješku o lišenju slobode;
- Službenu zabilješku o obavljanju konsultacija sa ODT;
- Krivičnu prijavu 2019/2014, i
- Dopis ODT Kt 299/14 o ishodu postupka.

2.5. Konačno, radi okončanja postupka na temelju potpuno i tačno utvrđenog činjeničnog stanja, a imajući u vidu navode podnositeljke da joj je osnovni državni tužilac prilikom saslušanja saopštio da će prema X.Y. biti izrečena zaštitna mjera zabrana približavanja, to je aktom br. 01-104/17 od 16.02.2017. godine, zatraženo izjašnjenje od Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici, koje je, aktom Kt.br.299/14 od 23.02.2017. godine, obavijestilo Zaštitnika o sljedećem:

- Da je Uprava policije-CB Podgorica, dana 16.03.2014. godine, ovom tužilaštvu podnijela krivičnu prijavu protiv X.Y., zbog krivičnog djela nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici iz čl. 220 Krivičnog zakonika, izvršenog na štetu X.X., zbog čega su sprovedene izviđajne radnje;
- Da su, dana 30.04.2014. godine, u prostorijama ovog tužilaštva samoinicijativno pristupile osumnjičena X.Y. i oštećena X.X., kojom prilikom je X.X. izjavila da bi rado, ukoliko je to moguće, povukla krivičnu prijavu koju je podnijela u CB Podgorica, iz razloga što se vratila svom suprugu, a da je sa osumnjičenom popravila odnose;
- Da su i osumnjičena i oštećena, nakon što im je saopšteno da se prijava ne može povući, saglasno tražile da se predmet riješi sporazumno;
- Da su se, nakon što im je predočeno da jedino postoji mogućnost primjene instituta odlaganja krivičnog gonjenja, saglasile da se primijeni ovaj institut, pa je tužilac to i prihvatio, o čemu je sačinjena službena zabilješka koju su potpisale osumnjičena i oštećena;
- Da je tužilac sproveo postupak odlaganja krivičnog gonjenja u odnosu na osumnjičenu X.Y., iz kojeg razloga je oštećena X.X. potpisala službenu zabilješku, u kojoj se saglasila da se označeni institut primijeni;
- Da je Rješenjem od 30.04.2014. godine osumnjičenoj naloženo da uplati određenu novčanu obavezu, koju je i izvršila, te je iz tog razloga u odnosu na istu, dana 28.10.2014. godine, donijeto rješenje o odbačaju krivične prijave;
- Da ne stoje navodi da je tužilac saopštio X.X. da će se prema osumnjičenoj istovremeno izreći i mjera zabrane približavanja, obzirom da izricanje takve mjere u postupku odlaganja krivičnog gonjenja zakonom nije propisano.

III UTVRĐENE ČINJENICE

3.1. Na osnovu pritužbe, izjašnjenja, zatražene i dostavljene dokumentacije u ispitnom postupku utvrđeno je:

- Da je X.X., dana 16.03.2014. godine, podnijela prijavu za nasilje u porodici Upravi policije - Centru bezbjednosti Podgorica, protiv zaove, X.Y.;
- Da je prijavljena X.Y., u porodičnoj kući koja se nalazi u ul. Xxxxxx u Podgorici, oko 12:30 časova, izvršila krivično djelo nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici nad snahom X.X. na način što je nakon verbalne prepirke uzela drvenu motku i sa njom je udarila po glavi i tijelu, od čega je oštećena zadobila vidne povrede, a zatim, ne pitajući nikoga, uzela za ruke svoga bratanića WW., starog 2 godine i brataničnu WQ., staru 4 godine, i odvela ih sa sobom (izvod iz Službene zabilješke o lišenju slobode br. 387-2014 od 16.03.2014. godine);

- Da je X.Y. zadržana u prostorije za zadržavanje u CB Podgorica, dana 16.03.2014. godine u 16:50h, a sprovedena tužilaštvu dana 16.03.2014. godine u 22:00h;
- Da je odbačena krivična prijava Ku.br. 209/2014 od 16.03.2014. godine, podnijeta protiv X.Y. zbog krivičnog djela nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici iz čl. 220 Krivičnog zakonika, jer je osumnjičena u postupku primjene instituta odloženog gonjenja, na ime humanitarne pomoći, uplatila novac u iznosu od 400,00 €;
- *Da nadležne institucije (policija i sud) u konkretnom slučaju nijesu primijenile zaštitnu mjeru/mjeru bezbjednosti zabrana približavanja;*
- Da Uprava policije - Centar bezbjednosti Podgorica nije podnijela prijavu od 16.03.2014. godine Centru za socijalni rad Podgorica, odnosno nije ga obavijestila o prijavljenom nasilju;
- Da se X.X. nalazi na evidenciji Službe za djecu i mlade Centra za socijalni rad za Glavni grad Podgorica i opštine u okviru Glavnog grada Golubovci i Tuzi, od 21.03.2014. godine, u postupku porodično-pravne zaštite maloljetne djece i nje kao majke djece;
- Da Centar za socijalni rad Podgorica, shodno Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici, X.X. i njenoj maloljetnoj djeci pruža materijalnu i nematerijalnu pomoć, savjetodavnu podršku (kontinuiran kontakt sa voditeljicom slučaja i porodičnom saradnicom), što uključuje i materijalno obezbjeđenje porodice, jednokratne pomoći, trenutne novčane pomoći, koje aktivnosti su preduzete u sklopu plana zaštite, odnosno plana usluge za porodicu;
- Da X.X. nije policiji prijavljivala ponovljeno nasilje izvršeno od strane zaove X.Y., već da je, dana 08.06.2016. godine, podnijela prijavu protiv bivšeg nevjenčanog supruga Q.Q., jer joj je telefonskim putem poslao sms poruku uvredljive sadržine;
- Da je, povodom prijave od 08.06.2016. godine, Uprava policije - CB Podgorica podnijela Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv Q.Q., zbog počinjenog prekršaja iz člana 36 stav 1 tačka 3 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici;
- Da je Uprava policije - CB Podgorica, Dopisom od 15.06.2016. godine, obavijestila Centar za socijalni rad Podgorica da je podniet Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka (03/1-337) protiv prijavljenog lica Q.Q., zbog počinjenog prekršaja iz čl. 36 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, radi preduzimanja daljih mjera i radnji iz nadležnosti Centra za socijalni rad;
- Da je, prilikom posljednjeg sastanka sa voditeljicom slučaja, koji je održan 31.01.2017. godine, X.X. potvrdila da nema kontakt sa zaovom, te da njen nevjenčani suprug i zaova ne žive u istoj kući sa njom, već u neposrednoj blizini.

IV RELEVANTNO PRAVO

Ustav Crne Gore („Službeni list CG“, br. 1/2007, 38/2013)

Jemči se dostojanstvo i sigurnost čovjeka.

Jemči se nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta čovjeka, njegove privatnosti i ličnih prava. (član 28 stav 1 i 2)

Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbul, 11. maj 2011. godine)

U svrhu ove Konvencije:

a) „nasilje nad ženama“ označava kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije nad ženama i predstavlja sva djela rodno zasnovanog nasilja koja dovode do ili mogu da dovedu do: fizičke, seksualne, psihičke, odnosno, finansijske povrede ili patnje za žene, obuhvatajući i prijetnje takvim djelima, prinudu ili proizvoljno lišavanje slobode, bilo u javnosti bilo u privatnom životu;

b) „nasilje u porodici“ označava svako djelo fizičkog, seksualnog, psihičkog odnosno ekonomskog nasilja do kojeg dođe u porodici ili domaćinstvu odnosno između bivših odnosno sadašnjih supružnika odnosno partnera, nezavisno od toga da li učinilac dijeli ili je dijelio domaćinstvo sa žrtvom. (Član 3)

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere zaštite svih žrtava od daljeg nasilja.

2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere, u skladu s međunarodnim pravom, da osiguraju odgovarajuće mehanizme za djelotvornu saradnju između svih nadležnih državnih organa, uključujući sudove, javna tužilaštva, organe unutrašnjih poslova, lokalne i regionalne uprave, kao i nevladine organizacije i ostale relevantne organizacije i lica, u pružanju zaštite i podrške žrtvama i svjedocima svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom, uključujući i upućivanje na opšte i specijalizovane službe podrške, navedene u čl. 20. i 22. ove konvencije. (član 18 stav 1 i 2)

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da odgovarajuće mjere zabrane prilaska odnosno zaštite budu na raspolaganju žrtvama svih vidova nasilja obihvaćenih Konvencijom.

2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da mjere zabrane prilaska odnosno zaštite koje se navode u stavu 1.:

- budu dostupne za neposrednu zaštitu i bez nepotrebnih finansijskih odnosno administrativnih opterećenja za žrtvu;
- se donose na određeni period odnosno dok se ne izmijene odnosno ukinu;
- tamo gdje je neophodno, izdaju se na ex parte osnovi s neposrednim djelovanjem;
- budu dostupne nezavisno od, odnosno uz druge sudske postupke;
- mogu da se uvedu u kasnije sudske postupke.

3. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da kršenja zabrane prilaska odnosno mjere zaštite izrečene u skladu sa stavom 1. budu predmet sankcija koje su djelotvorne, srazmjerne i koje odvrćaju od vršenja krivičnih djela. (član 53)

Zaštita i podrška za djecu svjedoke:

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da se prilikom pružanja usluga zaštite i podrške žrtvama vodi računa o pravima i potrebama djece svjedoka svih vidova nasilja obuhvaćenih Konvencijom.

2. Mjere u skladu s ovim članom uključuju psihosocijalno savjetovanje primjereno uzrastu djece svjedoka svih vidova nasilja obuhvaćenih Konvencijom, a dužna pažnja poklanja se najboljem interesu djeteta. (Član 26)

Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da nadležni organi imaju mandat da izdaju nalog, u situacijama neposredne opasnosti, učiniocu nasilja u porodici da napusti mjesto stanovanja žrtve odnosno ugroženog lica na dovoljan vremenski period i da zabrane učiniocu da uđe u stan odnosno stupi u kontakt sa žrtvom odnosno ugroženim licem. (član 52)

Mjere zaštite:

.....2. Dijete žrtva i dijete svjedok nasilja nad ženama i nasilja u porodici treba da dobije, prema potrebi, posebne mjere zaštite koje su u najboljem interesu djeteta. (član 56)

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici ("Službeni list CG", br. 46/2010 i 40/2011-1)

Nasilje u porodici (u daljem tekstu: nasilje), u smislu ovog zakona, je činjenje ili nečinjenje člana porodice kojim se ugrožava fizički, psihički, seksualni ili ekonomski integritet, mentalno zdravlje i spokojstvo drugog člana porodice, bez obzira na mjesto gdje je učinjeno. (Član 2)

Organ uprave nadležan za policijske poslove (u daljem tekstu: policija), organ za prekršaje, državno tužilaštvo, centar za socijalni rad ili druga ustanova socijalne i dječje zaštite, zdravstvena ustanova, kao i drugi organ i ustanova koji se bave zaštitom dužni su da u okviru svojih ovlašćenja pruže potpunu i koordiniranu zaštitu koja je neophodna za zaštitu žrtve u zavisnosti od stepena njene ugroženosti. (Član 5 stav 1)

Ugrožavanjem fizičkog, psihičkog, seksualnog ili ekonomskog integriteta, mentalnog zdravlja i spokojstva drugog člana porodice smatra se posebno ako član porodice:

- 1) upotrijebi fizičku silu, bez obzira da li je nastupila tjelesna povreda drugog člana porodice;
- 2) prijeti napadom ili izaziva opasnost koja može prouzrokovati osjećaj lične nesigurnosti ili psihički bol drugog člana porodice;

3) verbalno napada, psuje, naziva pogrđnim imenom i na drugi način vrijeđa drugog člana porodice (Član 8 stav 1 tačka 1, 2, 3)

Državni organ, drugi organ, zdravstvena, obrazovna i druga ustanova dužni su da prijave policiji učinjeno nasilje za koje saznaju u vršenju poslova iz svoje nadležnosti, odnosno djelatnosti.

Prijavu o učinjenom nasilju dužno je da policiji podnese odgovorno lice u organu ili ustanovi iz stava 1 ovog člana, kao i zdravstveni i socijalni radnik, nastavnik, vaspitač i drugo lice koje sazna za učinjeno nasilje u vršenju svojih poslova.

Organ za prekršaje i policija dužni su da obavijeste centar za socijalni rad o prijavljenom nasilju. (član 9)

... Centar za socijalni rad, odnosno druga ustanova socijalne i dječje zaštite, zdravstvena ustanova, kao i drugi organ i ustanova koji se bave zaštitom dužni su da, bez odlaganja, pruže zaštitu i pomoć žrtvi u skladu sa svojim nadležnostima. (Član 10)

Centar za socijalni rad obrazuje stručni tim od predstavnika te ustanove, organa i službi lokalne uprave, policije, nevladinih organizacija i stručnjaka koji se bave pitanjima porodice, radi utvrđivanja plana pomoći žrtvi i koordinacije aktivnosti u procesu pomoći žrtvi, u skladu sa njenim potrebama i izborom.

Plan pomoći žrtvi posebno sadrži mjere koje je potrebno preduzeti u skladu sa zakonom kojim se uređuje socijalna i dječja zaštita. Ako je žrtva dijete, plan pomoći žrtvi sadrži i mjere za zaštitu djeteta u skladu sa zakonom kojim se uređuju porodični odnosi.

Radi sprovođenja aktivnosti iz stava 1 ovog člana, stručni tim može obrazovati i drugi organ, ustanova ili organizacija koja se bavi zaštitom. (Član 11)

Socijalna zaštita žrtve obuhvata materijalnu i nematerijalnu pomoć, smještaj i usluge socijalnog rada, u skladu sa zakonom kojim se uređuje socijalna i dječja zaštita. (član 12 stav 1)

Porodični zakon („Službeni list CG“, br. 1/07)

Za pružanje stručne pomoći i zaštite prava i interesa djeteta i ostalih članova porodice, za rješavanje sporova između članova porodice, kao i u svim slučajevima poremećenih porodičnih odnosa nadležan je Organ starateljstva, sud i lice ovlašćeno za posredovanje. (Član 14)

Organ starateljstva je dužan da roditeljima pruža odgovarajuće oblike pomoći i podrške i preduzima potrebne mjere radi zaštite prava i najboljeg interesa djeteta, a na osnovu neposrednog saznanja ili obavještenja. Organ starateljstva dužan je da odmah po

prijemu obavještenja ispita slučaj i preduzme mjere za zaštitu prava djeteta. (Član 80 stav 1 i 3).

Protokol o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici (Podgorica, 25. novembar 2011.), usvojen na osnovu Zakona o zaštiti od nasilja u porodici ("Službeni list CG", br. 46/2010 i 40/2011-1)

U okviru poglavlja Postupanje nadležnih institucija, između ostalih obaveza, predviđa da

Policija: Posebno obrati pažnju na djecu ili postupanje s maloljetnim licima i obavezno pozove centar za socijalni rad; Izradi pisani izvještaj centrima za socijalni rad o svim izvršenim radnjama i utvrđenom stanju u porodici radi preduzimanja mjera porodično-pravne zaštite; Podnese nadležnom sudu zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka zbog prekršaja iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici; U slučaju izrečenih zaštitnih mjera u nadležnosti policije, izradi sigurnosni plan sa žrtvom, učini joj dostupnim sve telefone pomoći.

Centar za socijalni rad: Napravi procjenu rizika; Izradi sigurnosni individualni plan zaštite za žrtvu; Prati sprovođenje sigurnosnog plana; Ukoliko žrtva traži smještaj izvan svoje porodice, ostvari saradnju sa skloništem ili nevladinom organizacijom koja pruža smještaj žrtvama; Posebno izradi planove za djecu (sigurnost, škola, doktori...); Po mogućnosti odredi jednu osobu za vođenje slučaja sa kojom će žrtva nasilja uvijek kontaktirati (voditelj/voditeljka slučaja), a koji/koja će o svim saznanjima o slučaju izvijestiti tim, sprovoditi i pratiti dinamiku postupka.

Zakon o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 42/2011 i 32/2014)

Zaštitnik/ca samostalno i nezavisno, na načelima pravde i pravičnosti, preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda, kad su povrijeđena aktom, radnjom ili nepostupanjem državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlašćenja (u daljem tekstu: organi), kao i mjere za sprječavanje mučenja i drugih oblika nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja i mjere za zaštitu od diskriminacije. (Član 2)

V ZAKLJUČNA OCJENA

Svoje mišljenje u predmetnom slučaju Zaštitnik je bazirao na osnovnom zahtjevu podnositeljke pritužbe kojim je zatražila ispitivanje djelotvornog postupanja nadležnih organa po njenoj prijavi za zaštitu od nasilja i pravovremenog reagovanja na rizik od ponovljenog nasilja.

Cijeneći navode iz pritužbe, dokumentaciju zatraženu i pribavljenu od strane postupajućih organa, nesporno se zaključuje da je X.X. pretrpjela posljedice fizičkog nasilja, što je konstatovano medicinskom dokumentacijom i uzeto u obzir prilikom odmeravanja kazne za počiniteljku X.Y., zaovu žrtve nasilja.

Kako je podnositeljka ukazala da joj je prilikom saslušanja kod osnovnog državnog tužioca saopšteno da će prema X.Y. pored novčane kazne biti izrečena i zaštitna mjera zabrana prilaska, to je Zaštitnik u cilju provjere ovih navoda zatražio izjašnjenje od Uprave policije - CB Podgorica, Suda za prekršaje u Podgorici i Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici, koji, u okvirima svojih postupaka mogu primijeniti zaštitnu/mjeru bezbjednosti u cilju efektivnog suzbijanja i zaštite od ponovljenog nasilja.

Izjašnjenjima pomenutih institucija predočeno je da je po zaprimljenoj prijavi policija obavijestila osnovno državno tužilaštvo i po nalogu istog podnijeta je krivična prijava u skraćenom postupku. Osumnjičena X.Y. istog dana kada je izvršila nasilje lišena je slobode i uz krivičnu prijavu privedena kod tužioca na saslušanje zbog počinjenog krivičnog djela nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici iz člana 220 Krivičnog zakonika Crne Gore. Nakon što su, dana 30.04.2014. godine, prema izjašnjenju tužilaštva, osumnjičena i oštećena samoinicijativno pristupile u prostorije tužilaštva i obje izrazile saglasnu spremnost da se predmet riješi sporazumno, to je postupajući tužilac sproveo postupak odlaganja krivičnog gonjenja. Osumnjičenoj je rješenjem od 30.04.2014. godine naloženo da uplati novčanu obavezu u iznosu od 400,00 €, na ime humanitarne pomoći, koju je izvršila u ostavljenom roku, pa je u odnosu na istu, dana 28.10.2014. godine, donijeto rješenje o odbačaju krivične prijave Ku.br.209/2014 od 16.03.2014. godine, o čemu je obaviještena Uprava Policije - CB Podgorica.

Pored predočenih organa, izjašnjenje je zatraženo i od Centra za socijalni rad Podgorica, koji je obavijestio Zaštitnika da se X.X. nalazi na evidenciji Službe za djecu i mlade Centra za socijalni rad za Glavni grad Podgorica i opštine u okviru Glavnog grada Golubovci i Tuzi od 21.03.2014. godine, u postupku porodično - pravne zaštite maloljetne djece i zaštite X.X. kao majke djece. Cijeneći navode iz izjašnjenja i predočenu hronologiju preduzetih mjera i aktivnosti u odnosu na žrtvu nasilja i njenu maloljetnu djecu, Zaštitnik konstatuje da je Centar u okvirima svojih nadležnosti preduzima i preduzima djelotvorne i srazmjerne mjere zaštite, koji uključuju tretmane podrške, psihosocijalne i savjetodavne tretmane, ali i

materijalnu pomoć, u vidu materijalnog obezbjeđenja porodice, jednokratnih pomoći, trenutnih novčanih pomoći. Ovdje je važno pomenuti da se dvoje maloljetne djece, koja su, po ocjeni Zaštitnika, bila svjedoci nasilja učinjenog prema njihovoj majci, nalaze kod oca, bivšeg nevjenčanog supruga X.X. Kako je postupak povjeravanja maloljetne djece bio predmet razmatranja u sektoru za dječja prava i socijalnu zaštitu, organizacione jedinice u okviru institucije Zaštitnika, to se zaključci ovog mišljenja neće odnositi na ocjenu postupanja u vezi sa povjeravanjem djece jednom od roditelja, o čemu je i Centar za socijalni rad dostavio Osnovnom sudu svoj nalaz i mišljenje.

No, nužno je istaći da je bivši nevjenčani suprug X.X., Q.Q., kod koga se nalazi dvoje maloljetne djece, kaznjen u prekršajnom postupku zbog počinjenog prekršaja iz člana 36 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, o čemu je policija obavijestila Centar za socijalni rad nakon što je podnijela Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka (03/1-337) protiv prijavljenog lica, Q.Q. Činjenica da je otac djece kaznjen u prekršajnom postupku zbog verbalnog nasilja i vrijeđanja bivše nevjenčane supruge, majke djece, morala bi se razmatrati sa posebnom pažnjom i činiti važan dio procjene najboljeg interesa djece prilikom donošenja odluke o njihovom povjeravanju jednom od roditelja.

Na osnovu nalaza do kojih je došao u ispitnom postupku, Zaštitnik uočava i u bitnom ističe da prema X.Y. nije izrečena zaštitna mjera niti iz nadležnosti policije, niti u prekršajnom postupku, a imajući u vidu odluku tužilaštva o primjeni instituta odloženog gonjenja, mjera bezbjednosti nije mogla biti izrečena ni u krivičnom postupku. No, materijalno-činjenični osnov događaja od 16.03.2014. godine nesumnjivo potvrđuje da je X.X. zadobila vidljive fizičke povrede od strane X.Y., koja je upotrijebila fizičku silu izvršivši nasilje, i u posrednom i/ili neposrednom prisustvu maloljetne djece, koja su u vrijeme izvršenja nasilja imala dvije odnosno četiri godine.

Ako se ima u vidu navod podnositeljke da je zaova/sestra bivšeg supruga i nakon okončanja postupka dolazila u njen tada porodični dom, ponavljajući nasilje kroz fizičko i psihičko zlostavljanje, u prisustvu djece, Zaštitnik konstatuje da nadležni organi, misleći u prvom redu na policiju, nijesu preduzeli sve raspoložive, djelotvorne i dovoljne mjere da sankcionišu evidentno nasilje, zaštite žrtvu i smanje rizik od ponavljanja nasilja, što se moglo učiniti primjenom zaštitnih mjera, odnosno mjere zabrana približavanja. Ovdje je važno ukazati na standard ustanovljen Konvencijom o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, koji potvrđuje obavezu nadležnih organa da preduzmu sve neophodne mjere koje bi osigurale da se u situacijama neposredne opasnosti učiniocu nasilja u porodici zabrani da uđe u stan odnosno stupi u kontakt sa žrtvom ili ugroženim licem. Ako se ovaj konvencijski zahtjev dovede u vezu sa dodatnim rezonovanjem u okviru istog međunarodnog ugovora koji podstiče države članice na preduzimanje *neophodnih mjera kako bi osigurale da mjere zabrane prilaska budu dostupne za neposrednu zaštitu i bez nepotrebnih finansijskih odnosno administrativnih opterećenja za žrtvu, odnosno da budu dostupne nezavisno od*

sudskog postupka,¹ to je u konkretnom, prema ocjeni Zaštitnika, izostala djelotvorna zaštita X.X., nesporne žrtve fizičkog nasilja, koje se, prema kazivanju X.X., ponavljalo i nakon okončanja postupka po prvobitnoj prijavi.

Ako se dodatno uzme u obzir podatak da Uprava policije - CB Podgorica nije o prijavljenom nasilju od 16.03.2014. godine obavijestila organ starateljstva odnosno Centar za socijalni rad u Podgorici, iako se X.X. nalazi na evidenciji Službe za djecu i mlade ovog Centra od 21.03.2014. godine, to je nužno ukazati i na ovaj propust organa zaduženog za policijsko postupanje, koja obaveza mu je određena kako Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici, tako i Protokolom o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici.

Cijeneći dobro utemeljenu praksu Evropskog suda za ljudska prava koja nedvosmisleno obavezuje institucije sistema da na svaku sumnju o bilo kom obliku nasilja moraju pravovremeno i efikasno reagovati², a naročito u onim slučajevima gdje su djeca ili žrtve ili svjedoci istog nedozvoljenog činjenja, to Zaštitnik ukazuje da je Uprava policije propustila da reaguje u skladu sa domaćim materijalnim propisima i Konvencijom o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, koja čini obavezujući dio unutrašnjeg pravnog poretka. Isto je učinjeno nepreduzimanjem mjera zaštite žrtve do i nakon okončanja krivičnog postupka, odnosno praćenja izvršenja zaštitne mjere zabrana približavanja koja bi u konkretnom zadovoljila kriterijum srazmjernosti, djelotvornosti i efikasnosti, koja mjera je mogla biti primijenjena u okviru policijskih ovlašćenja, ili kroz podnošenje zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka.

Polazeći od nalaza do kojih se došlo u ispitnom postupku, obavezujućih međunarodnih standarda i prakse Evropskog suda za ljudska prava, Zaštitnik zaključuje da su postupajući organi propustili da žrtvi nasilja pruže pravovremenu, djelotvornu i efikasnu zaštitu i odvrate počiniteljku nasilja da isto ponovo izvrši.

¹ *Konvencija o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici članom 53, između ostalog, propisuje:*

1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da odgovarajuće mjere zabrane prilaska odnosno zaštite budu na raspolaganju žrtvama svih vidova nasilja obihvaćenih Konvencijom.

2. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne odnosno druge mjere kako bi osigurale da mjere zabrane prilaska odnosno zaštite koje se navode u stavu 1.:

- budu dostupne za neposrednu zaštitu i bez nepotrebnih finansijskih odnosno administrativnih opterećenja za žrtvu;

- se donose na određeni period odnosno dok se ne izmijene odnosno ukinu;

- tamo gdje je neophodno, izdaju se na ex parte osnovi s neposrednim djelovanjem;

- budu dostupne nezavisno od, odnosno uz druge sudske postupke;

- mogu da se uvedu u kasnije sudske postupke.

² ECHR, case **Tomasic v. Croatia**, Application 46598/06, Strasbourg, 15 January 2009.; case **Opuz v. Turkey**, Application 33401/02, Strasbourg, 9 June 2009, par. 84.

Shodno prednje iznijetom, Zaštitnik daje

PREPORUKU

Upravi policije - Centru bezbjednosti Podgorica

- Da u svim budućim slučajevima nasilja u porodici i/ili rodno zasnovanog nasilja preduzima sve raspoložive mjere u cilju zaštite žrtve nasilja i svjedoka nasilja odnosno pravovremenog, djelotvornog i efikasnog reagovanja na svaku sumnju o vršenju ponovljenog nasilja;
- Da u svim slučajevima evidentne i neposredne opasnosti primijeni ili predloži izricanje zaštitne mjere, kako bi se učiniocu nasilja zabranilo da uđe u stan odnosno stupi u kontakt sa žrtvom ili ugroženim licem;
- Da u slučajevima prijavljenog nasilja bez odlaganja obavijesti centar za socijalni rad, a posebno ako su neposredne žrtve ili svjedoci nasilja djeca.

Centru za socijalni rad za Glavni grad Podgorica i opštine u okviru Glavnog grada Golubovci i Tuzi

- Da nastavi sa kontinuiranim praćenjem postupka povjeravanja maloljetne djece jednom od roditelja, X.X. ili Q.Q., te da Osnovni sud pred kojim se vodi postupak obavijesti o prekršajnoj odgovornosti bivšeg supruga i oca djece zbog počinjenog prekršaja iz člana 36 Zakona o zabrani od nasilja u porodici, vodeći računa o najboljem interesu djece;
- Da nastavi sa pružanjem podrške i pomoći X.X., kroz dalje preduzimanje aktivnosti predviđenih individualnim planom zaštite, u skladu sa procijenjenim materijalnim potrebama i mogućnostima X.X., te potrebom za psihosocijalno i savjetodavno osnaživanje;
- Da kontinuirano prati odnos između X.X. i X.Y., te da u slučaju svake sumnje u mogućnost vršenja ponovljenog nasilja preduzme sve mjere i aktivnosti iz svoje nadležnosti i bez odlaganja obavijesti policiju.

Centar je dužan da Zaštitniku dostavi informaciju o preduzetim mjerama i radnjama na izvršenju ove preporuke u roku od 30 dana od dana njenog prijema, a u odnosu na upoznavanje Osnovnog suda o prekršajnoj odgovornosti Q.Q., oca maloljetne djece, koja se povjeravaju jednom od roditelja.

**ZAMJENIK ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
mr Siniša Bjeković**